

NÄR SÖDERTÖRNS BÖNDER SLOG DANSKARNA VID ÖSTERHANINGE

Då Gustaf II Adolf, som knappast 17-åring, blev Sveriges konung år 1611, fick han i arv efter sin fader, Karl IX, inte mindre än tre krig. Sveriges belägenhet hade väl aldrig förut varit så svår som just då.

Södra Sverige hotades av danskarna, som redan tagit Kalmar och strax därefter Älvsborg. I augusti 1612 låg en dansk flotta i Stockholms skärgård. Fryxell berättar, att svenska flottan under Göran Gyllenstjerna underlägsen och i dåligt skick låg vid Älvsnabben. Då den danske kungen Kristian med sin flotta kom till Dalarö, vände Gyllenstjerna tillbaka och lade sig vid Vaxholms fästning. Danskarna följde efter till Södra Stådet.

Några mera betydande krigshändelser i stockholmstrakten berätta ej historieskrivarna om, men liksom på andra fall har däremot "sägnerna" åtskilligt att berätta.

År 1609 blev Nils Jonsson eller som han kallats Nicolaus Jonas kyrkoherde i Österhaninge. Hans öden är ej kända, men man vet dock, att han dog några månader före Gustaf II Adolf. Det är troligt, att han gifte sig till pastoratet. Sådant förekom rätt ofta på den tiden. Hans maka lär ha hetat Kerstin.

När man fick kännedom om att danskarna närmade sig Stockholmskären, slöt sig bönderna i Sötholms härad tillsammans för att skydda hus och hem. Deras främste ledare var kyrkoherde Nils Jonsson, vilken då var i

och störtade till marken. Det var en bonde, som träffade honom med sin yxa.

Och nu rysade tusentals bönder fram från alla håll. Deras påkar, liar och yxor anställdes så stor förödelse, att inte en enda av danskarna undkom.

Platsen där detta hände lär sedan ha kallats Juteskåran. Efter den dagen har danskarna inte mera som fiender beträtt Södertörnsbygden. Hur mycket som är sant i dessa gamla berättelser, vet man inte, men att det var Sveriges bönder, som då, liksom många andra gånger tidigare räddade landet är säkert.

Ernst Ljungberg

HÖSTEN

Mörkblå skyar välva
över fjäll och dal,
trädens kronor skälva
lätt för nordan sval.
Ingen fågel hoppar
mer på lövig gren,
uti trädens toppar,
sångarn tystnat re n.

Hän från nordanlanden
han sig hastigt drog!
tyst det blev vid stranden,
tyst i furuskog.
Nöjd han styrde färden
från vår kalla bygd
ned till södra världen
under palmers skygd.

Än mot stranden svallar
flodens bölja fritt,
och i gran och tallar
skimrar intet vitt.
Men nog Bore vatar,
djup är ej hans ro;
snart han vingen stakar
över hed och mo.

Himlens vindar friska
brusa varje höst,
ljuvt om kärlek viske
de i människeb bröst.
Sommaren likt en hägring
dog i klänning grön,
vintern i sin fågring
är ju också skön!

Ernst Ljungberg

Bronsåldersugnar i Hallunda Europeisk arkeologsensation

Även i år pågår stora arkeologiska undersökningar i norra Botkyrka. Liksom förra året så är det den stora bronsåldersboplatsen vid Hallunda som tilldrar sig det största intresset. Undersökningarna har visat att den är en av de märkligaste i Sverige som är känd sen denna tid (500-1000 f. kr.)

Årets viktigaste fynd är resterna av en "verkstad" där man smält och gjutit brons.

Bronsåldersugn.

12 st. lerklädda ugnar där bronssen har smälts har man grävt fram ur skogsbacken vid Hallunda. I jorden kring dessa har hittats trasiga gjutformar och smältdeglar som tillsammans med en kemisk analys av ugnarna bevisar att här har Botkyrkas äldsta "metallindustri" legat för 3000 år sedan. I anslutning till denna verkstadsplats har även kommit fram flera lämningar av bronsåldershus.

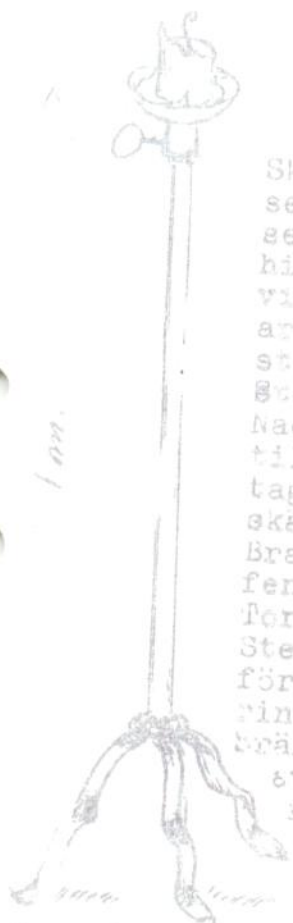
Utgrävningar pågår även i södra Alby där ett hundratal gravar undersökts. Det märkligaste fyndet därifrån är en guldring.

Sven-Gunnar

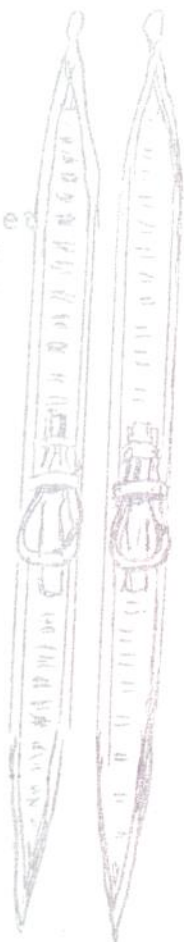

Malsten och stenyxa från torpet Bäckén, Riksten Gåva av Hilding Svensson, Tullinge.

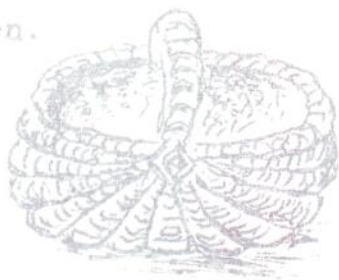
Gåvor

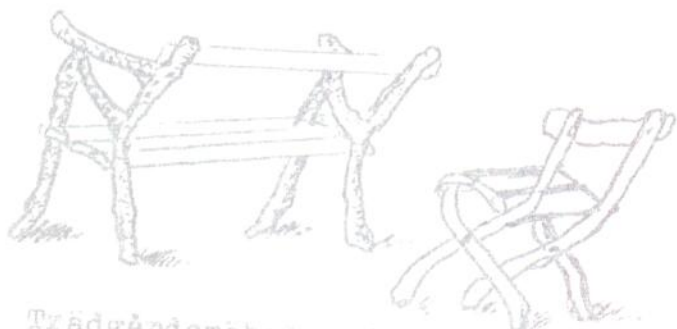
Skider
sedan
sekelstiftet
hittade på
vinden vid
arbetarbo-
stad till
Scora-
Nac dala,
tillvara-
tagna och
skänkta av
Brandche-
fen Sven
Torsten
Stenbeck
före sane-
ring och
bränning
av bygg-
naden.

Ljusstake för
stort ljus gåva
av Linnea Ahlgren.

Korg, egen tillverkning
skänkt av Thure Erikson.

Trädgårdsmobel med ben och karmar
imitation av grenar i gjutjärn
gåva av G. A. Söderqvist, Tumha.

Fotogenlampa.
av Linnea Ahlgren

Mortel av järn.
av Alexis Blomberg

Trefotsgryta
av järn, 17 cm diam
gåva av Linnea
Ahlgren

Ljusstake av mässing.
Linnea Ahlgren

Kaffekvarn
av
Alexis Blomberg

Unga Fruentimbers Hushålls Spegel utgiven 1754.

Innehåller 20 verser om goda råd till unga fruentimmer. Tavlan som är inmonterad i glas och ram är tryckt 1788 hos Johan Georg Lange och skänkt av Lars Ström Södertälje.

KAJSA VARGS KOKBOK. "Hjelpbreda i hushållningen för unga fruentimmer" utgavs år 1755. Gåva av Greta Malmkvist.

FOTOGRAFI, i glas och ram, med motiv av Skördefest vid Rikstens Gamla gård. Gåva av Alexis Blomberg

TIO STÖRRE BILDER från Gillets midsommarfest. Gåva av folkskollärare Bertil Dahlby, Tumba.

BILDER TILL BILDAR LIVET:
Foto av Tullinge gårds Bränneri, riv. 1890. Gåva av Karl Nilsson Tullinge.

Foto av Hamra gamla sanatorium, nedbrunnet år 1912, gåva av fru May Jalle, Tullinge.

ÄLDRE VYKORT 7 st. med motiv från Hamra och Tumba. En mycket unik bild är från Lantbruksmötet vid Hamra 1903. Gåva av diakonissan Karin Karlström, Vretarna, Tumba

Till alla givare framföres ett hjärtligt tack.

Styrelsen.

FRÅN ARBETSFÄLLET.

I ÅDRANS BÖLJOR.

För att vila upp oss efter en ansträngande midsommar ställde Lennart Stenbäck sitt vackra torp vid Ådran till förfogande söndagen den 28 juni.

Efter resan dit och ett uppfriskande bad smakade grillad korv och smörgåsar härligt.

Då vi vilat upp oss efter maten och solbadat och simmat för simborgarmärket som 10 st. gjorde 17 st. tyckte att det var dags för fotvandring upp till Tornberget. Promenaden var mer än en halv mil lång och t o m Micael Ax klarade strapatserna. Vi njöt av de friska dofterna i skogen och fågelsången och utsikten. Några av oss hann också studera hur en myra som hamnat i gropen hos ett myrlejon kämpade förgäves, och hur den köttätande blomman, silesår, fick en mygga som stövmål.

När vi alla 38 personerna + 2 hundar vände hemåt efter att ha fått kaffe kände vi oss nöjda och uppgade av en trevlig dag tillsammans.

Ina.

Under september fick torpet Slätten sitt trädgårdsbord. Kvarnsten från Harbro, på frostfri fot. Byggarlaget.

Tysk Sångkrets Som gäst på Trädgårdstorp.

Den 8 aug. hade Gillet besök av Iglauers Sångkrets från Tyskland. Förutom de Tyska gästerna hade även inbjudits gäster från Träskogillet och K. U. R. tillsammans ca 50 gäster. Kl. 19 började programmet med ett kort besök i de båda torpstugorna vilka tilldrog sig särskilt stort intresse. Här efter samlades man på Logen där festkommittén hade dukat långbord dekorerade med svenska och tyska bordsflaggor. När man fylkats kring borden serverades kaffe med landgång som lät sig väl smaka. På tyska hälsade Ingrid Avelin gästerna välkomna samt informerade om Trädgårdstorp och Hembygdsgillet verksamhet.

Ingrid avslutade med att till gästerna som minne överlämna Gillets souvenir, vykort av Botkyrkakartan. Till sångkretsen överlämnades kartan i större format. Gästerna underhöll här efter med vacker körsång och vårt folkdanslag med uppvisning i folkdanser, gemensam familjedans och allmän dans.

Under en paus överlämnades den tyska ledaren som tack till Gillet en vacker bildbok om Iglau. "Bilder von einst und jetzt". Och det var dags för varm korv och läskedrycker varefter man skiljdes efter en mycket angenäm kväll. Tyskarna hade dagen innan gjort besök hos Alfa Laval i Tumba samt under några dagar flera uppträdanden i Stockholm.

G.M.

Botkyrkabilder.

I den av Kulturnämnden anordnade Hembygdutställningen den 26 april till 10 maj i Tumba Bruks Bancosal medverkade Botkyrka Hembygdsgille med sin omfattande fotosamling. Riksantikvarieämbetet med fynd från utgrävningarna i norra Botkyrka, Alfa Laval presenterade sin utveckling av företaget med genomskär-

ningsbilder på äldre separatorer samt en "Spurrblomma" som på ett enkelt sätt åskådliggjorde centrifugalkraften. I samband med utställningen visades också Tumba bruks bruksmuseum. Enl. pressen var utställningen i högsta grad sevärd.

Huddinge Hembygdsmuseum.

Gillet styrelse och förvaltningskommitté gjorde den 26 sept. ett besök hos Huddinge Hembygdsgästförening. Samling ägde rum i Nyboda, Huddinge Hembygdsmuseum.

Föreningens ordf. Einar Gustafsson hälsade oss välkomna och informerade om museets olika avdelningar. Nyboda gård byggdes på 1860-talet av en pensionerad klockare. Det är byggt av gammalt timmer, troligen från det tidigare klockarebostället. Huset har förutom att ha varit bostad även använts som småskola, slöjdlokal, telefonstation och kommunalkontor.

Museet är uppdelat i olika avdelningar. På nedre botten finns historiska rummet med fornfynd hittade i Huddinge. En hel del av dessa fynd finns dock på historiska museet i Stockholm. I bottenvåningen finns även ett skolmuseum i vilket man samlar gamla bänkar, böcker, griffeltavlor, i stort sett allt skolmaterial som användes i gången tid, här finns t. o. m. ett ris, som synbarligen använts och symboliserar inlärnings- och uppfostringsmetoderna på den tiden.

I övre våningen har man inrett ett hem från 1800-talet. Där finns gamla hushållsföremål samt möbler och gammaldags kläder. Ett gammalt finsk skåp från 1600-talet är en raritet av stort värde.

Man har också börjat odla gammaldags växter vid Nyboda såsom salvia, mynta, humle bl. a. och gamla blommersorter som förr växte utanför

torpstugorna, malva och pioner etc.

Om samlingarnas tillkomst berättade museets föreståndare Saafrid Daplin.

Sedan museets alla föremål från svunnen tid nogt beskådats gjordes ett besök i Huddinge Kommunhus där Hembygdsföreningen även disponerar en lokal för sin verksamhet.

I lokalen hade föreningen för tillfället en mycket intressant utställning av gammaldags medicinalväxter med information om dess välgörande betydelse för olika krämpor.

Hembygdsföreningen bjöd här efter på kaffe i en förnämlig sal i Kommunhuset. Georg Malmkvist tackade för gott kaffe samt informerade om Botkyrka Hembygdsförenings verksamhet och uttryckte sin glädje över att kontakten med Huddinge Hembygdsförening nu blivit gjord och hoppades att få se Hembygdsföreningen vid Trädgårdstorp någon gång i höst.

Ett önskemål från Hembygdsföreningen var ett samtidigt göra ett besök på Tumba bruks Bruksmuseum samt besök i Norra Botkyrka för att se arkeologernas utgrävningar samt vid hemfärden göra ett besök vid Trädgårdstorp.

P.s. deltagarna från Gillet blev förärade med Huddinge Hembygdsförenings förnämliga Årsskrift 1969-1970.

FOLKDANSLAGET

PÅ UTFÄRD

TILL

SPARREHOLM.

15 deltagare från Gillets folkdanslag besökte Sörmlands- och Västmanlands Spelmansstämma den 12 september.

Stämman som var arrangerad i Sparreholm kl. 15.30. Förutom alla spelen hade flera folkdanslag infunnit sig bl.a. från Norberg, Nyköping, Västerås, Katrineholm, och Nynäshamn. Det blev en i alla lyckad dag med spelmännens glada låtar och danslagens rytmiska danser. I en gemytlig samvaro åt man middag kl. 19.

Den 3 okt. har man för avsikt att besöka Fagersta Spelmansförbunds Spelmansstämma som avhålls på logen vid Berg. Vård blir Nerbergs Folkdansgille.

DATA ATT MINNAS:

Den 1 juni 1970 flyttade den första familjen in i Botkyrkastaden närmare bestämt Fogdebacken 1, 3 och 5 Alby. Kommunalförbänden Erik Nilsson uppvaktade familjen Kjell och Iris Svensson med presenter.

Fredagen den 9 oktober 1970 togs det första spadtaget till smedjan vid Trädgårdstorp av Alexis, David och Georg.

GILLET'S KASSÖR

vädjar till alla medlemmar som ännu ej har betalt sin medlemsavgift till Gillet för år 1970 att göra detta omgående. Avgiften är 10 kronor och insättes lämpligast på Giro 92534 under adress: Botkyrka Hembygdsförening, Avelin, Mölndalsbacken 124.

BANDEAGEN:

TUMBEAPENSIONÄRER på besök vid Trädgårdstorp d. 30 sept. & 1 aug.

I samband med pensionsutfärd till Tullinge församling och kyrka under pastor Padels ledning gjordes även besök vid Trädgårdstorp. Ca 150 deltagare.

Pensionärerna gladdes åt de gamla samlingarna som i många avseenden påminde om deras barndom.

TRÄDGÅRDSTORP KOMMER ATT VARA ÖPPET för besökande under söndagarna i okt. och november kl. 12 - 15.

Redaktion: Georg Malmkvist, Domherrestigen 2 Tullinge. Tel. 7781711.